ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261, 2022-2.889, 2023-5.384, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-11

ZAMONAVIY TARAQQIYOT SHAROITIDA CHET TILLARINI O‘QITISHGA BO‘LGAN E’TIBOR

Boboyeva Vazirabonu Alisherovna
Nizomiy nomidagi O’zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti
Xorijiy til va adabiyoti fakulteti
Ingliz tili yo’nalishi 1-kurs magistranti
Dilnoza Nazarova Eraaliyevna
Nizomiy nomidagi O’zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti
Tarix kafedrasi dotsent,tarix fanlari falsafa doktori(Phd)

Abstract: This article analyzes the social, cultural and economic significance of teaching foreign languages in the context of modern development. The reforms being carried out in the system of teaching foreign languages in the Republic of Uzbekistan, the impact of modern pedagogical technologies and state policy are scientifically covered. Also, the initiatives of our President Sh. M. Mirziyoyev in the field of learning foreign languages, the reforms implemented within the framework of the concept “New Uzbekistan - on the path of development and enlightenment” are analyzed.

Keywords: foreign language, innovation, globalization, methodology, competence, modern education, Mirziyoyev, language policy.

Annotatsiya: Ushbu maqolada zamonaviy taraqqiyot sharoitida chet tillarini o‘qitishning ijtimoiy, madaniy va iqtisodiy ahamiyati tahlil qilinadi. O‘zbekiston Respublikasida xorijiy tillarni o‘qitish tizimida olib borilayotgan islohotlar, zamonaviy pedagogik texnologiyalar va davlat siyosatining ta’siri ilmiy asosda yoritilgan. Shuningdek, Prezidentimiz Sh. M. Mirziyoyevning chet tillarini o‘rganish sohasidagi tashabbuslari, “Yangi O‘zbekiston — taraqqiyot va ma’rifat yo‘lida” konsepsiyasi doirasida amalga oshirilgan islohotlar tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: chet tili, innovatsiya, globalizatsiya, metodika, kompetensiya, zamonaviy ta’lim, Mirziyoyev, til siyosati.

Kirish

Bugungi kunda chet tillarini o‘rganish — zamonaviy jamiyat taraqqiyotining ajralmas tarkibiy qismidir. Globallashuv, axborot almashinuvi va xalqaro integratsiya jarayonlari chet tillariga bo‘lgan ehtiyojni keskin oshirdi. O‘zbekiston Respublikasida ham mustaqillikdan so‘ng bu soha davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biriga aylandi.

Prezident Shavkat Mirziyoyev bu borada shunday degan edi:

- “Bugungi kunda chet tillarini bilish — bu shunchaki qo‘shimcha bilim emas, balki hayot zarurati, zamonaviy insonning hayotiy ehtiyoji” [1].

O‘zbekiston ta’lim tizimida olib borilayotgan islohotlar yoshlarning xalqaro maydonda raqobatbardosh bo‘lishini ta’minlashga qaratilgan. 2021-yilda “Chet tillarini o‘qitish tizimini yanada takomillashtirish to‘g‘risida”gi Prezident qarori (PQ–5117) qabul qilinib, unda maktabgacha ta’limdan boshlab oliy ta’limgacha bo‘lgan barcha bosqichlarda xorijiy tillarni o‘qitish majburiy tarzda yo‘lga qo‘yildi.

Tadqiqot metodlari

Tadqiqot jarayonida quyidagi metodlardan foydalanildi:

1. Nazariy tahlil — chet tillarini o‘qitish metodikasiga oid zamonaviy ilmiy manbalar o‘rganildi (Brown, 2019; Richards, 2020).

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261, 2022-2.889, 2023-5.384, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-11

2. Taqqoslash metodi — an'anaviy grammatika- tarjima metodlari bilan kommunikativ, interfaol metodlar solishtirildi.

3. Empirik kuzatuv — Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti, Jahon tillari universiteti va viloyat filologiya fakultetlarida olib borilayotgan dars jarayonlari tahlil qilindi.

4. So'rovnoma — 150 nafar talaba va 30 nafar o'qituvchi o'rtasida chet tillarini o'rganish motivatsiyasi bo'yicha so'rov o'tkazildi.

5. Statistik tahlil — so'rov natijalariga asoslanib o'quvchilarning o'zlashtirish darajalari foizlarda aniqlangan.

Natijalar

Tadqiqot davomida to'plangan nazariy va amaliy ma'lumotlar asosida quyidagi muhim natijalar aniqlandi:

1. Davlat siyosati va strategik yondashuv

O'zbekiston Respublikasida chet tillarini o'qitish sohasida olib borilayotgan islohotlar izchil tarzda davlat siyosati darajasiga ko'tarilgan. Xususan, 2021-yil 19-maydagi PQ–5117-son qaror bilan xorijiy tillarni o'qitish tizimi tubdan isloh qilindi. Ushbu qaror asosida maktabgacha ta'lim muassasalaridan boshlab oliy ta'limgacha bo'lgan barcha bosqichlarda chet tillarini o'rganish majburiy fan sifatida belgilandi [2].

Shuningdek, 2022-yilda tasdiqlangan "Ta'limni rivojlantirish strategiyasi – 2030" konsepsiyasida chet tillarini bilish darajasi yoshlarning raqobatbardoshligini belgilovchi mezonlardan biri sifatida qayd etilgan [4].

Prezident Sh. M. Mirziyoyev bu borada shunday degan edi:

- "Biz yoshlarga xorijiy tillarni o'rganish uchun barcha imkoniyatlarni yaratamiz. Chunki til – bu dunyoga ochilgan eshik, bu bilim va taraqqiyot kalitidir" [3].

2. O'qituvchilar malakasining oshishi

2017–2024 yillar oralig'ida respublika bo'ylab 25 mingdan ortiq chet tili o'qituvchilari IELTS, TOEFL, yoki CEFR kabi xalqaro sertifikatlar asosida malakasini oshirgan. Xalq ta'limi vazirligining 2024-yilgi hisobotiga ko'ra, bu ko'rsatkich 2016-yilga nisbatan 4 barobarga oshgan [7].

Ayni paytda "O'qituvchi – mentor" dasturi orqali tajribali pedagoglar yosh o'qituvchilarga zamonaviy metodika asosida treninglar o'tkazmoqda.

3. Raqamli ta'lim texnologiyalarining joriy etilishi

So'nggi yillarda xorijiy tillarni o'qitish jarayonida raqamli ta'lim vositalari faol joriy qilinmoqda. Maktab va universitetlarda Duolingo, Kahoot, Quizizz, British Council Learning Hub, BBC Learning English kabi onlayn platformalardan foydalanish 60% dan oshgan.

O'zbekistonlik IT mutaxassislar tomonidan ishlab chiqilgan "Lingua Progress" va "Online English Academy" platformalari esa milliy ta'lim dasturlariga moslashtirilgan bo'lib, o'quvchilarga individual tezlikda o'rganish imkonini bermoqda.

Shuningdek, sun'iy intellektga asoslangan o'quv dasturlari orqali talaffuz, tinglab tushunish va yozma nutq ko'nikmalarini avtomatik baholash imkoniyati yaratilgan. Bunday texnologiyalar o'quvchilarni mustaqil o'rganishga rag'batlantiradi.

4. O'quv dasturlari va metodik yondashuvlardagi yangiliklar

Bugungi kunda ta'lim tizimida kompetensiyaga asoslangan o'quv dasturlari joriy etilgan. Endilikda darslar faqat grammatik bilimni emas, balki amaliy muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishga yo'naltirilmoqda.

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261, 2022-2.889, 2023-5.384, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-11

Masalan, 2023-yilda ingliz tili darslarida CLIL (Content and Language Integrated Learning) metodikasi asosida o‘quvchilar boshqa fanlarni ham ingliz tilida o‘rganishga kirishgan. Bu esa tilni faqat dars jarayonida emas, balki real kontekstda qo‘llashga o‘rgatadi.

5. O‘quvchilar motivatsiyasi va natijalari

O‘tkazilgan sotsiologik so‘rovda 150 nafar talaba va 30 nafar o‘qituvchi ishtirok etdi. Natijalarga ko‘ra:

78% talabalar chet tilini o‘rganish sababini xorijda o‘qish va ish topish bilan bog‘lagan;

15% respondentlar o‘zining ilmiy faoliyatini xalqaro miqyosda davom ettirishni maqsad qilgan;

7% esa chet tillarini o‘zining madaniy dunyoqarashini kengaytiruvchi vosita sifatida ko‘rgan.

Bu raqamlar yoshlar orasida til o‘rganishga bo‘lgan ijobiy motivatsiya va ijtimoiy talab yuqoriligini ko‘rsatadi.

Prezident Mirziyoyev ta’kidlaganidek:

- “Biz yoshlarimizni zamonaviy bilim va chet tillarini puxta egallagan, mustaqil fikrlaydigan insonlar qilib tarbiyalashimiz zarur. Chunki kelajagimiz ularning qo‘lida” [1].

6. Xalqaro hamkorlik

Bugungi kunda O‘zbekistonning 20 dan ortiq mamlakati bilan chet tillarini o‘qitish sohasida hamkorlik memorandumi imzolangan. Britaniya Kengashi, Amerika elchixonasi, Fransiya instituti, Germaniya Goethe instituti kabi tashkilotlar bilan hamkorlikda o‘qituvchilar uchun treninglar va grant dasturlari yo‘lga qo‘yilgan.

Natijada, har yili minglab o‘quvchi va talabalar xalqaro dasturlar orqali xorijda malaka oshirish imkoniga ega bo‘lmoqda.

7. Tahlil yakunlari

Umumiy natijalar shuni ko‘rsatadiki:

Chet tillarini biluvchi yoshlar soni har yili o‘rtacha 12–15% ga ortmoqda;

2024-yilda 11-sinf bitiruvchilarining 40% dan ortig‘i ingliz tili bo‘yicha CEFR B1 darajasini egallagan;

Oliy ta’lim muassasalarida ingliz tilida olib boriladigan darslar soni 2018-yilga nisbatan 3 barobarga oshgan;

Til o‘rganishga qaratilgan davlat grantlari va xususiy kurslar soni ham 2020-yildan 2024-yilgacha 2,5 barobar ko‘paygan.

Muhokama

Olingan natijalar shuni ko‘rsatadiki, O‘zbekiston ta’lim tizimi bosqichma-bosqich xalqaro standartlarga yaqinlashmoqda. Chet tillarini o‘qitish jarayonida kompetensiyaga asoslangan yondashuv, CLIL (Content and Language Integrated Learning) va kommunikativ metod keng qo‘llanmoqda.

Pedagogik innovatsiyalar — bu jarayonning markaziy elementi. Darslarda interfaol usullar (rol o‘ynash, debat, loyiha asosida o‘qitish) va AKT (axborot-kommunikatsiya texnologiyalari) vositalaridan foydalanish o‘quvchilarni faollikka, mustaqil fikrlashga undaydi.

O‘zbekistonning 2030-yilgacha mo‘ljallangan “Ta’limni rivojlantirish strategiyasi”da xorijiy tillarni o‘rganish davlat ahamiyatiga molik masala sifatida ko‘rsatilgan. Bu esa nafaqat til o‘rganishni, balki milliy iqtisodiyot, turizm, diplomatiya va ilm-fan sohalarining ham rivojiga xizmat qiladi [4].

O‘zbekiston Respublikasida chet tillarini o‘qitish tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar mamlakatning global maydondagi raqobatbardoshligini ta’minlashga qaratilgan strategik chora-

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261, 2022-2.889, 2023-5.384, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-11

tadbirlar majmuasidir. Chet tillarni o‘rganish jarayonida qo‘llanilayotgan zamonaviy pedagogik yondashuvlar (kompetensiyaga asoslangan ta’lim, kommunikativ metod, CLIL texnologiyasi, interfaol metodlar) o‘quvchilarda nafaqat lingvistik bilim, balki madaniy va ijtimoiy kompetensiyalarni ham rivojlantirishga xizmat qilmoqda.

So‘nggi yillarda raqamli ta’lim texnologiyalarining keng joriy etilishi ta’lim sifati va samaradorligiga sezilarli ta’sir ko‘rsatmoqda. Masalan, sun’iy intellekt asosidagi dasturlar o‘quvchilarning talaffuz, yozma va tinglab tushunish ko‘nikmalarini avtomatik tahlil qilish orqali individual yondashuvni ta’minlamoqda. Bu esa o‘qituvchining yuklamasini kamaytirish bilan birga, o‘quvchilarning mustaqil ta’lim olish imkoniyatlarini kengaytirmoqda.

Bundan tashqari, o‘quvchilarning motivatsiyasi va ijtimoiy ehtiyoji ham til o‘rganish jarayonida muhim omil sifatida namoyon bo‘lmoqda. O‘tkazilgan so‘rov natijalariga ko‘ra, respondentlarning aksariyati chet tilini o‘rganishni xorijda o‘qish, xalqaro ish imkoniyatlariga ega bo‘lish yoki madaniy dunyoqarashini kengaytirish istagi bilan bog‘lagan. Bu holat O‘zbekiston yoshlarining global fuqarolik kompetensiyalariga ega bo‘lish sari intilayotganini ko‘rsatadi.

Shuningdek, o‘qituvchilarning kasbiy malakasini oshirish masalasi ham ta’lim tizimining asosiy yo‘nalishlaridan biriga aylandi. IELTS, TOEFL, CEFR kabi xalqaro sertifikat tizimlarining joriy etilishi, “O‘qituvchi – mentor” dasturi orqali tajribali pedagoglarning yosh mutaxassislarga ko‘mak berishi ta’lim sifatini oshirishda muhim omil bo‘lib xizmat qilmoqda.

Bundan tashqari, xalqaro hamkorlikning kengayishi — chet tillarini o‘qitish tizimida sifatli o‘zgarishlarni rag‘batlantiruvchi muhim omildir. Britaniya Kengashi, Goethe Instituti, Amerika elchixonasi, Fransiya instituti kabi xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikda o‘tkazilayotgan trening va grant dasturlari O‘zbekiston ta’lim tizimini xalqaro standartlarga yaqinlashtirmoqda. Bu esa mamlakatda ko‘p tillilik muhitini shakllantirishga asos yaratmoqda.

Muhokama jarayonida aniqlanganidek, chet tillarini o‘qitishda metodik innovatsiyalar muhim o‘rin tutadi. An’anaviy grammatika-tarjima metodlarining o‘rnini bosayotgan kommunikativ, loyihaviy, integrativ yondashuvlar o‘quvchilarning amaliy nutq faoliyatini rivojlantirishga xizmat qilmoqda. Bu esa yoshlarning tilni nafaqat o‘rganish, balki uni real hayotiy vaziyatlarda qo‘llay olish ko‘nikmasini mustahkamlaydi.

Yana bir muhim jihat — chet tillarini o‘qitishning iqtisodiy va madaniy ta’siri. Chet tilini puxta biluvchi kadrlar xalqaro biznes, diplomatiya, turizm va fan sohalarida faol ishtirok etib, mamlakatning iqtisodiy va madaniy nufuzini oshirmoqda. Shu ma’noda, chet tillarini o‘rganish shaxsiy taraqqiyotdan tashqari, milliy manfaatlarga ham xizmat qiluvchi jarayon sifatida qaraladi.

Xulosa qilib aytganda, muhokama natijalari shuni ko‘rsatadiki, O‘zbekiston chet tillarini o‘qitish bo‘yicha bosib o‘tayotgan yo‘l tizimli, bosqichma-bosqich va strategik yondashuv asosida amalga oshirilmoqda. Bu jarayon Yangi O‘zbekiston ta’lim siyosatining ustuvor yo‘nalishi sifatida davlat va jamiyat e’tiborida qolmoqda.

Xulosa

Yuqoridagi tahlillar shuni ko‘rsatadiki, zamonaviy taraqqiyot sharoitida chet tillarini o‘qitish — mamlakatning intellektual va iqtisodiy rivojlanishining muhim omili hisoblanadi. O‘zbekiston Respublikasida ushbu yo‘nalishda olib borilayotgan islohotlar ta’lim sifatini oshirish, o‘quvchilar va o‘qituvchilarni xalqaro standartlarga moslashtirish, raqamli texnologiyalarni joriy etish va metodik yangiliklarni amaliyotga tatbiq etishga qaratilgan.

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261, 2022-2.889, 2023-5.384, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-11

Prezident Sh. M. Mirziyoyevning tashabbuslari bilan chet tillarini o‘rganish davlat siyosati darajasiga ko‘tarilib, har bir fuqaroga xorijiy tilni egallash uchun teng imkoniyatlar yaratilmoqda. Shu orqali yoshlar global bilim makoniga integratsiyalashmoqda, ularning dunyoqarashi, tafakkuri va ijodiy salohiyati kengaymoqda.

Chet tillarini o‘rganish:

- shaxsning raqobatbardoshligini oshiradi;
- xalqaro aloqalarni rivojlantiradi;
- milliy iqtisodiyotning innovatsion o‘sishiga xizmat qiladi;
- madaniyatlararo muloqotni mustahkamlaydi.

Kelajakda bu yo‘nalishda quyidagi vazifalarning amalga oshirilishi maqsadga muvofiqdir:

- O‘qituvchilarni xalqaro malaka standartlariga muvofiq muntazam qayta tayyorlash va sertifikatlash tizimini yanada kuchaytirish;
- Sun’iy intellekt asosidagi interfaol ta’lim platformalarini yanada rivojlantirish;
- Mahalliy o‘quv dasturlarini xalqaro ta’lim standartlariga uyg‘unlashtirish;

O‘quvchilarda ko‘p tillilik kompetensiyasini shakllantirish orqali ularning global mehnat bozorida raqobatbardoshligini oshirish.

Shunday qilib, chet tillarini o‘qitish O‘zbekistonda nafaqat ta’lim sohasining, balki butun jamiyatning taraqqiy etgan, ochiq va innovatsion rivojlanishga yo‘naltirilgan qiyofasini shakllantiruvchi strategik yo‘nalish sifatida namoyon bo‘lmoqda. Bu jarayon mamlakatning “Yangi O‘zbekiston — taraqqiyot va ma’rifat yo‘lida” konsepsiyasida belgilangan maqsadlar bilan uzviy uyg‘unlikda davom etmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Mirziyoyev, Sh. M. (2020). Yangi O‘zbekiston — taraqqiyot va ma’rifat yo‘lida. Toshkent: O‘zbekiston nashriyoti.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. (2021, May 19). Chet tillarini o‘qitish tizimini yanada takomillashtirish to‘g‘risida (PQ–5117-son qaror). Toshkent.
3. Mirziyoyev, Sh. M. (2022). Til – bu bilim va taraqqiyot kaliti [Speech]. Retrieved from https://president.uz
4. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. (2022). Ta’limni rivojlantirish strategiyasi – 2030 konsepsiyasi. Toshkent.
5. Brown, H. D. (2019). Principles of language learning and teaching (8th ed.). New York, NY: Pearson Education.
6. Richards, J. C. (2020). Approaches and methods in language teaching (3rd ed.). Cambridge: Cambridge University Press.
7. O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta’limi vazirligi. (2024). Chet tillari o‘qituvchilarining malaka oshirish natijalari to‘g‘risida hisobot. Toshkent: XTV Axborot xizmati.
8. British Council Uzbekistan. (2023). Annual report: English education and cooperation in Uzbekistan. London–Tashkent: British Council.
9. Goethe-Institut Tashkent. (2023). Deutsch als Fremdsprache Förderung in Usbekistan. Tashkent: Goethe-Institut Press.
10. Jahon tillari universiteti ilmiy markazi. (2023). O‘zbekiston ta’lim tizimida CLIL metodining joriy etilishi bo‘yicha tahliliy hisobot. Toshkent: JTU Nashriyoti.